A BIZOTTSÁG (EU) 2019/300 VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA

(2019. február 19.)

az élelmiszerek és a takarmányok biztonságára vonatkozó általános válságkezelési terv létrehozásáról

(EGT-vonatkozású szöveg)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre,

tekintettel az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 2002. január 28-i 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre ([1]) és különösen annak 55. cikkére,

mivel:

(1) A 178/2002/EK rendelet 55. cikke szerint a Bizottság az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósággal (EFSA) és a tagállamokkal szorosan együttműködve elkészíti az élelmiszerek és a takarmányok biztonságára vonatkozó általános válságkezelési tervet (a továbbiakban: általános terv). Ennek megfelelően a 2004/478/EK bizottsági határozat ([2]) meghatározta az általános tervet.

(2) A 2004/478/EK bizottsági határozat elfogadása óta több, élelmiszerekkel vagy takarmányokkal kapcsolatos váratlan esemény miatt az uniós szintű válságkezelési koordináció további tapasztalatokat szerzett.

(3) Az évek során gyűjtött tapasztalatok a 178/2002/EK rendelet REFIT-értékelése (az általános élelmiszerjog célravezetőségi vizsgálata) ([3]) keretében végzett elemzés szerint azt mutatják, hogy uniós és nemzeti szinten újra kell értékelni az élelmiszer- és takarmányválságok kezelését. Az eredmények azt mutatták, hogy az élelmiszer- vagy takarmányválság közegészségügyi hatásának elkerülése vagy minimálisra csökkentése érdekében a válságkezelés mellett nagyobb hangsúlyt kell helyezni a válsághelyzetekre való felkészültségre. Ez jelentősen csökkenthetné az élelmiszer- vagy takarmányválságok gazdasági hatását (például a kereskedelmi korlátozásokat), és ezáltal hozzájárulna a Bizottság munkahelyekre, növekedésre és beruházásokra vonatkozó célkitűzésének eléréséhez. Ezen túlmenően a Bizottságnak nagyobb szerepet kell kapnia az e területen folytatott kommunikációban és a tagállamok általános koordinációjában. Az általános élelmiszerjog célravezetőségi vizsgálata több ajánlást is tartalmaz az általános terv hatékonyságának növelése érdekében.

(4) Az EFSA felelős az uniós intézkedések elfogadásának tudományos alapjául szolgáló szakvélemények biztosításáért, és feladata, hogy tudományos és technikai segítséget nyújtson az élelmiszerek és takarmányok területén folytatott válságkezelési eljárásokban. A szerzett tapasztalatok alapján részletesebben meg kell határozni és meg kell erősíteni az EFSA általános tervben betöltött szerepét.

(5) Az egyes ügynökségek hatáskörét tiszteletben tartva az EFSA-nak egyeztetnie kell más érintett uniós tudományos ügynökségekkel, például az Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központtal (ECDC), az Európai Vegyianyag-ügynökséggel (ECHA), az Európai Gyógyszerügynökséggel (EMA) és az Euratom-Szerződés 31. cikkében említett Tudományos és Műszaki Bizottság által kinevezett szakértői csoporttal ([4]) azokban az esetekben, amikor a hatáskörükbe tartozó információkra vagy intézkedésekre van szükség. Ezen túlmenően az általános tervnek biztosítania kell a koordinációt az ECDC emberekkel kapcsolatos válsághelyzetekre való felkészültségi és reagálási rendszereivel annak érdekében, hogy figyelmeztessék az egészségügyi hatóságokat és az érdekelt feleket az emberi egészséget érintő, élelmiszer és takarmány eredetű válságokra.

(6) Az 1082/2013/EU európai parlamenti és tanácsi határozat ([5]) megállapítja a határokon átterjedő súlyos egészségügyi veszélyek járványügyi felügyeletére, monitoringjára, korai előrejelzésére és az ellenük való

([1]) HL L 31., 2002.2.1., 1. o.
([2]) A Bizottság 2004/478/EK határozata (2004. április 29.) az élelmiszer-/takarmányválság kezelésére vonatkozó általános terv elfogadásáról (HL L 160., 2004.4.30., 98. o.).
([3]) Bizottsági szolgálati munkadokumentum: Az általános élelmiszerjog (178/2002/EK rendelet) REFIT-értékelése, SWD(2018)37, 2018.1.15.
([4]) https://ec.europa.eu/energy/en/group-experts
([5]) Az Európai Parlament és a Tanács 1082/2013/EU határozata (2013. október 22.) a határokon átterjedő súlyos egészségügyi veszélyekről és a 2119/98/EK határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 293., 2013.11.5., 1. o.).

küzdelemre, így többek között az ezekkel a tevékenységekkel kapcsolatos készültség- és reagálástervezésre vonatkozó szabályokat a biológiai, vegyi, környezeti és ismeretlen eredetű veszélyekre vonatkozóan, továbbá a korai figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer létrehozására vonatkozó szabályokat. Mivel kapcsolódási pontok állhatnak fenn az élelmiszerlánc területén a válsághelyzetekre való felkészültséggel és a válságkezeléssel, az 1082/2013/EU határozatban szereplő vonatkozó rendelkezéseket szintén figyelembe kell venni az általános tervben.

(7) Az Unió általános tervét felül kell vizsgálni, hogy az magában foglalja a hatósági ellenőrzésekről szóló (EU) 2017/625 európai parlamenti és tanácsi rendelet ([6]) 115. cikkének megfelelően kidolgozandó, élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó nemzeti készenléti tervekkel való összehangolást elősegítő eljárásokat.

(8) E határozat fő célja a közegészség védelme az Unióban. Ezért az általános tervet azokra a helyzetekre kell korlátozni, amelyekben a 178/2002/EK rendelet 55. cikkének megfelelően közvetlen vagy közvetett közegészségügyi kockázat áll fenn. A közegészségügyi kockázatok biológiai, kémiai és fizikai jellegűek lehetnek. Ezek magukban foglalják az allergén és a radioaktív veszélyeket is. Ugyanakkor az általános tervben felvázolt megközelítést, elveket és gyakorlati eljárásokat iránymutatásnak is lehet tekinteni a közegészségügyi kockázatok nélküli, élelmiszer eredetű váratlan események kezelése során.

(9) A Bizottság 2017-ben belső ellenőrzést végzett az Egészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Főigazgatóság élelmiszer-biztonsági válsághelyzetekre való felkészültségére vonatkozóan, amely során azonosították a meglévő általános terv néhány gyenge pontját, amelyekkel foglalkozni kell.

(10) A 2017. szeptember 26-i miniszteri konferencián számos következtetést vontak le a fipronillal kapcsolatos incidens nyomán hozott intézkedésekről ([7]). Jóllehet a következtetések az említett incidensre és az azzal kapcsolatos csalásra összpontosítanak, számos következtetés az élelmiszerekkel és takarmányokkal összefüggő válságkezelés szempontjából is releváns, ideértve azt is, hogy minden tagállamban, minden egyes nemzeti közigazgatási szervezet tekintetében létre kell hozni egy-egy kapcsolattartó pontot az ilyen válságkezelés összehangolására.

(11) A 2004/478/EK határozatot ezért hatályon kívül kell helyezni, és új határozattal kell felváltani, amely aktualizált általános tervet határoz meg a 2004/478/EK bizottsági határozat elfogadása óta szerzett tapasztalatok figyelembevétele és az új fejleményekhez való alkalmazkodás érdekében.

(12) E határozatnak fokozatos megközelítést kell megállapítania arra vonatkozóan, hogy milyen típusú helyzeteket kell válságként kezelni, a kapcsolódó kritériumokat is beleértve. Nem minden, az 55. cikk hatálya alá tartozó helyzet tenné feltétlenül szükségessé egy, a 178/2002/EK rendelet 56. cikke szerinti válságkezelő egység létrehozását, de a megerősített uniós koordináció ezekben a helyzetekben is előnyös lehet. Ezen kritériumok között szerepelnie kell a váratlan esemény súlyosságának és mértékének a közegészségügyi hatás, a vonatkozó fogyasztói megítélés és a politikai érzékenység tekintetében, különösen abban az esetben, ha a forrás még bizonytalan, vagyis nem tudni, hogy az incidens szándékos volt-e (pl. bioterrorizmus vagy csalás mellékhatása) és válság kialakítása céljából történt (pl. bioterrorizmus); emellett a kritériumok között kell lennie, ha a korábbi váratlan események megfelelő intézkedések esetleges hiánya miatt ismétlődtek-e meg.

(13) Uniós és nemzeti szinten összehangolt együttműködésre van szükség a különböző hatóságok, riasztási és tájékoztatási rendszerek és laboratóriumok között az információk megosztása és a válságkezeléshez szükséges intézkedések meghozatala céljából. E tekintetben a korai figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer, valamint az egyéb, uniós szintű figyelmeztető és információs rendszerek – mint például az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszer – összekapcsolása javítaná az egységes egészségügyi megközelítést, például az élelmiszer-biztonsági és népegészségügyi hatóságok ugyanazon váratlan eseményre vonatkozó tevékenységeinek összehangolása révén azáltal, hogy az élelmiszer-biztonsági hatóságok számára hozzáférést biztosítana az emberekkel kapcsolatos esetekre vonatkozóan a hatóságok által közreadott információkhoz.

(14) Az élelmiszer- és takarmánylánc hatékony válságkezelése megköveteli, hogy már a váratlan esemény bekövetkezése előtt érvényben legyenek az uniós szintű fokozott koordinációra való felkészültséget biztosító gyakorlati eljárások.

(15) A 178/2002/EK rendelet 55. cikkében említett helyzetekre vonatkozó gyakorlati eljárásokat világosan meg kell határozni az ilyen helyzetekre való zökkenőmentes és gyors reagálás biztosítása érdekében. Ugyanezen okokból meg kell határozni a válságkezelő egység szerepét, összetételét és gyakorlati működését.

([6]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/625 rendelete (2017. március 15.) az élelmiszer- és takarmányjog, valamint az állategészségügyi és állatjóléti szabályok, a növényegészségügyi szabályok, és a növényvédő szerekre vonatkozó szabályok alkalmazásának biztosítása céljából végzett hatósági ellenőrzésekről és más hatósági tevékenységekről, továbbá a 999/2001/EK, a 396/2005/EK, az 1069/2009/EK, az 1107/2009/EK, az 1151/2012/EU, a 652/2014/EU, az (EU) 2016/429 és az (EU) 2016/2031 európai parlamenti és tanácsi rendelet, az 1/2005/EK és az 1099/2009/EK tanácsi rendelet, valamint a 98/58/EK, az 1999/74/EK, a 2007/43/EK, a 2008/119/EK és a 2008/120/EK tanácsi irányelv módosításáról, és a 854/2004/EK és a 882/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 89/608/EGK, a 89/662/EGK, a 90/425/EGK, a 91/496/EGK, a 96/23/EK, a 96/93/EK és a 97/78/EK tanácsi irányelv és a 92/438/EGK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet) (HL L 95., 2017.4.7., 1. o.).

([7]) https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/rasff_fipronil-incident_conclusions_201709.pdf

(16) A lakosság és a kereskedelmi partnerek tényeken alapuló, valós idejű tájékoztatása alapvető fontosságú, mivel a kockázatok további terjedésének elkerülése, valamint a váratlan esemény által nem érintett élelmiszerek és takarmányok biztonságába vetett bizalom helyreállítása révén hozzájárul a közegészség védelméhez. Az átláthatóságot biztosító elvek és a kommunikációs stratégia kialakítása ezért a válságkezelés lényeges részét képezi.

(17) Ez az általános terv az EFSA-val folytatott konzultációk tárgyát képezte, és a Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottsága keretében megvitatásra került a tagállamokkal,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

I. FEJEZET

Általános rendelkezések

1. cikk

Tárgy

(1) Ez a határozat a 178/2002/EK rendelet 55. cikkének megfelelően megállapítja az élelmiszerek és takarmányok biztonsága területén történő válságkezelés általános tervét.

(2) A terv a helyzetek következő két típusára vonatkozik:

a) fokozott uniós koordinációt igénylő helyzetek; és

b) olyan helyzetek, amelyek egy, a Bizottságból, valamint az érintett tagállamokból és uniós ügynökségekből álló válságkezelő egység létrehozását igénylik.

(3) A terv a fokozott felkészültséghez és a váratlan események uniós szinten való kezeléséhez szükséges gyakorlati eljárásokat is meghatározza, beleértve az átláthatóság elvével összhangban álló kommunikációs stratégiát is.

2. cikk

Hatály

Az általános terv az élelmiszerekből és takarmányokból származó, a közegészségügyet közvetlenül vagy közvetve veszélyeztető, különösen az élelmiszerekben és takarmányokban rejlő biológiai, kémiai és fizikai természetű bármely veszélyhez kapcsolódó helyzetekre vonatkozik, amelyek minden valószínűség szerint nem akadályozhatók meg, nem szüntethetők meg, vagy nem csökkenthetők elfogadható szintre az érvényben lévő rendelkezések alapján, vagy pedig nem kezelhetők megfelelően kizárólag a 178/2002/EK rendelet 53. vagy 54. cikke szerinti szükségintézkedések alkalmazásával.

3. cikk

Célkitűzések

E határozat célja, hogy a fokozott felkészültség és a hatékony irányítás biztosítása révén a lehető legkisebbre csökkentse az élelmiszerekkel és takarmányokkal kapcsolatos váratlan események közegészségügyi hatásának mértékét.

4. cikk

Fogalommeghatározások

E határozat alkalmazásában:

1. „Váratlan esemény”: élelmiszerekben, takarmányokban vagy embereknél fellépő biológiai, kémiai vagy fizikai veszélyek észlelése, ami egynél több személy ugyanazon veszélynek való kitettsége révén lehetséges közegészségügyi kockázattal járhat vagy arra utalhat, illetve olyan helyzet, amelyben az embereket érintő esetek vagy a veszély észleléseinek száma meghaladja a várható számot, és amelyben az esetek ténylegesen vagy valószínűleg ugyanahhoz az élelmiszer- vagy takarmányforráshoz kapcsolódnak.

2. „Élelmiszer eredetű váratlan esemény vagy válság kitörése”: a 2003/99/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ([8]) 2. cikke 2. d) pontjának fogalommeghatározása szerint.

3. „Válságkezelési koordinátor”: olyan személy és helyettese az európai intézményekből és a tagállamok illetékes hatóságaitól, aki egyedüli kapcsolattartóként működik, hogy biztosítsa az általános terv koordinálásában részt vevő valamennyi partner közötti hatékony információcserét, valamint az általa képviselt szervezet hatáskörébe tartozó intézkedésekkel kapcsolatos hatékony döntéshozatalt és végrehajtást.

II. FEJEZET

A felkészültséget biztosító struktúrák és eljárások

5. cikk

Válságkezelési koordinátorok

Minden tagállam, az EFSA és a Bizottság kijelöl egy válságkezelési koordinátort és egy helyettes koordinátort az I. mellékletben meghatározott feladatok elvégzésére. A Bizottság naprakészen tartja a kijelölt válságkezelési koordinátorok és helyetteseik nevét és elérhetőségét. A válságkezelési koordinátorok legalább évente rendszeres üléseket tartanak, amelyeket a Bizottság szervez a kezdeményezések uniós szintű bemutatása, a nemzeti készenléti tervek megosztása, valamint a közelmúltbeli válságok kezelésének nyomon követése és értékelése céljából a 22. cikknek megfelelően.

6. cikk

Riasztási és információs rendszerek

A Bizottság összekapcsolja a fertőzőbetegség-figyelői és gyorsreagáló rendszert (EWRS) más uniós szintű riasztási és információs rendszerekkel, többek között az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszerrel (RASFF). Az adatok riasztási hálózatokon keresztül történő benyújtását tovább kell harmonizálni.

7. cikk

Laboratóriumok

A Bizottság és a tagállamok biztosítják az európai és nemzeti referencialaboratóriumok, valamint más hatósági laboratóriumok hálózatának fenntartását az (EU) 2017/625 rendelettel összhangban, amely készen áll arra, hogy gyors és magas színvonalú elemzési támogatást nyújtson a legtöbb jelentős, élelmiszer és takarmány eredetű kockázatra vonatkozóan.

8. cikk

Képzés, gyakorlatok és legkorszerűbb eszközök

A Bizottság az egységes egészségügyi megközelítést ösztönző „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” című bizottsági program ([9]) keretében emelt szintű képzési modulokat kínál az élelmiszerekkel kapcsolatos válsághelyzetekre való felkészültséggel, az élelmiszer eredetű váratlan események vagy válságok kitörésének kivizsgálásával és az egyéb váratlan események kezelésével kapcsolatban.

A Bizottság a tagállamokkal együtt rendszeresen megszervezi az élelmiszerekkel és takarmányokkal kapcsolatos váratlan eseményeknek – beleértve azok kommunikációs szempontjainak – a szimulációját, amelyek a vészhelyzetekre való felkészültségre és a váratlan események kezelésére összpontosítanak. Az érintett uniós ügynökségek részt vesznek és a Bizottság is csatlakozik az ügynökségek által szervezett, a hatáskörükbe tartozó hasonló gyakorlatokhoz. Egy valós súlyos váratlan esemény helyettesítheti az ilyen szimulációs gyakorlat elvégzését. A Bizottság minden egyes gyakorlat után benyújtja konkrét következtetéseit az 5. cikkben említett válságkezelési koordinátorok következő ülésén.

A Bizottság az élelmiszerekkel és a takarmányokkal kapcsolatos nemzeti készenléti tervek fenntartása és ellenőrzése révén biztosítja a tagállamok megfelelő felkészültségének nyomon követését.

A Bizottság előmozdítja az olyan legkorszerűbb eszközök uniós szintű használatát, mint a nyomon követő eszközök, a molekuláris tipizálási elemzések (beleértve a teljes genomszekvenálást), valamint ezek eredményeinek megosztását az embereken, állatokon, élelmiszerekben, takarmányokban és az élelmiszerek/takarmányok környezetében kimutatott kórokozók molekuláris tipizálásáról szóló EFSA-ECDC-adatbázisban.

([8]) Az Európai Parlament és a Tanács 2003/99/EK irányelve (2003. november 17.) a zoonózisok és zoonózis-kórokozók monitoringjáról, a 90/424/EGK tanácsi határozat módosításáról és a 92/117/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 325., 2003.12.12., 31. o.).

([9]) https://ec.europa.eu/food/safety/btsf_en

9. cikk

Az információk folyamatos gyűjtése, nyomon követése és elemzése

A Bizottság folyamatosan gyűjti, nyomon követi és elemzi a II. mellékletben felsorolt forrásokból származó, határokon átterjedő közvetlen és közvetett veszélyekre vonatkozó információkat.

III. FEJEZET

Uniós szintű fokozott koordináció

10. cikk

Uniós szintű fokozott koordinációt igénylő helyzetek

(1) A (2) bekezdésben leírt helyzetekben a Bizottság – a 9. cikkben említett információk alapján és az érintett uniós kockázatértékelő szervekkel szoros együttműködésben – elmélyíti az események kezelésére vonatkozó uniós szintű koordinációt.

(2) Az (1) bekezdés szerinti uniós szintű fokozott koordináció akkor szükséges,

a) amennyiben

i. élelmiszerben vagy takarmányban észlelt veszély által okozott közvetlen vagy közvetett közegészségügyi kockázat áll fenn, amelyet két vagy több olyan tagállamban azonosítottak, amelyek között járványügyi kapcsolat (például ha a különböző tagállamokban előforduló embereket érintő esetek és/vagy halálesetek megbízható analitikai vagy epidemiológiai bizonyítékkal szolgáltak az említett kapcsolatra) és/vagy nyomonkövethetőségi kapcsolat áll fenn (például esetlegesen fertőzött élelmiszer vagy takarmány különböző tagállamokban történő forgalmazása esetén);

vagy

ii. az élelmiszerek és takarmányok területén a belső piac működését érintő, a kimutatott veszélyhez kapcsolódó súlyos potenciális hatás került azonosításra;

továbbá

b) amennyiben

i. az észlelt veszélyhez jelentős egészségügyi hatás kapcsolódik; vagy

ii. a tagállamok nem értenek egyet az intézkedések tekintetében; vagy

iii. nehézségekbe ütközik a veszély forrásának azonosítása.

(3) A tagállamok illetékes hatóságai és az európai intézmények kérhetik a Bizottságot, hogy a (2) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott kritériumok alapján erősítse meg a koordinációt.

11. cikk

Uniós szintű fokozott koordinációt igénylő gyakorlati eljárások

A Bizottság az V. fejezetben meghatározott eljárásokat követve koordinálja a váratlan események megfelelő szolgálatok által biztosított kezelését.

IV. FEJEZET

Válságkezelő egység létrehozása

12. cikk

Válságkezelő egység létrehozását igénylő helyzetek

(1) A (2) bekezdésben leírt helyzetekben a Bizottság a 178/2002/EK rendelet 56. cikkének megfelelően válságkezelő egységet (a továbbiakban: válságkezelő egység) hoz létre.

(2) Válságkezelő egység létrehozása szükséges, amennyiben:

a) két vagy több tagállamban közvetlen vagy közvetett közegészségügyi kockázatot azonosítottak, ami fenyegető a jó hírnévre és az imázsra nézve, illetve politikai szempontból érzékeny területet érint;

és

b) amennyiben

i. az emberi egészséget súlyos kockázat fenyegeti, különösen, amennyiben nagyszámú haláleset történik vagy várható;

vagy

ii. egy adott esemény megismétlődik, ami az emberi egészségre nézve súlyos kockázatot jelent;

vagy

iii. biológiai vagy vegyi terrorizmus, illetve jelentős radioaktív szennyezés gyanúja merül fel, vagy pedig ezekre utaló jelek mutatkoznak.

13. cikk

A válságkezelő egység szerepe

(1) A válságkezelő egység feladata – a kommunikációs szempontokat is figyelembe vevő – válságreagálási stratégia gyors kidolgozása, koordinálása és végrehajtása. A szennyeződés forrásának azonosítása után a válságkezelő egység – szükség esetén az EFSA és más szakértők segítségével – koordinálja a nyomonkövethetőséggel kapcsolatos (vissza- és előremutató) vizsgálatot, továbbá szorosan nyomon követi a termékek forgalomból való kivonását és visszahívását, amennyiben az érintett élelmiszert/takarmányt több tagállamban forgalmazzák.

(2) Minden érintett tagállam maga felelős a területén végzett nyomonkövethetőségi vizsgálatok, visszavonások és visszahívások végrehajtásáért.

14. cikk

A válságkezelő egység gyakorlati eljárásai

(1) A 178/2002/EK rendelet 57. cikkében meghatározott és az e határozat 8–10. cikkében részletesen leírt feladatok végrehajtása érdekében az e határozat V. fejezetében előírt eljárásokat kell megfelelően alkalmazni.

(2) A válságkezelő egység tagjainak a válság ideje alatt folyamatosan rendelkezésre kell állniuk.

15. cikk

A válságkezelő egység összetétele és működése

(1) A válságkezelő egység a Bizottság, az EFSA, valamint legalább a közvetlenül érintett tagállamok válságkezelési koordinátorai (és helyetteseik) hálózatának tagjaiból áll, illetve szükség esetén a Bizottság, az EFSA, az ECDC, valamint adott esetben más uniós ügynökségek és a közvetlenül érintett tagállam(ok) szakembereit is magában foglalja. A válságkezelő egység tevékenységében a nemzeti és uniós szintű illetékes szervek kommunikációs szakemberei is részt vesznek.

(2) A válságkezelő egység fontolóra veheti a más szakértőkkel vagy – amennyiben a válság kezeléséhez szükséges – a válságkezelési koordinátorok teljes hálózatával folytatott konzultációt is, és állandó vagy eseti támogatást kérhet konkrét szakértőktől.

(3) A válságkezelő egység elnöki tisztjét a Bizottság válságkezelési koordinátora (vagy helyettese) tölti be. Az elnök biztosítja a válságkezelő egység zavartalan működését és a feladatok tagok közötti elosztását, figyelembe véve azok kompetenciáit. A válságkezelő egység megalakulását követően az elnök meghívja a válságkezelési koordinátorok hálózatának tagjait az első ülésre.

(4) Az elnök biztosítja a válságkezelő egység munkája és a döntéshozatali eljárás közötti koordinációt. Munkáját a Bizottság érintett szakmai egységének/egységeinek megfelelő szakmai szakértője/szakértői segítik.

(5) Az érintett tagállamok válságkezelési koordinátorai a rendelkezésre állás, a szakértelem és a felelősségi szint függvényében részt vesznek a válságkezelő egység ülésein, audio- és videokonferenciáin. Az EFSA, az ECDC és az érintett EURL hatáskörének megfelelően szükség szerint tudományos és szakmai segítséget nyújt.

(6) A válságkezelő egység felel az érintett érdekelt felekkel való szoros kapcsolat és információcsere fenntartásáért.

(7) A válságkezelő egység felelős a nyilvánosság felé irányuló összehangolt kommunikációs stratégia elkészítéséért és különösen a valós idejű, tényeken alapuló üzenetek közzétételéért.

(8) A Bizottság megfelelő titkársági támogatást nyújt a válságkezelő egység üléseinek megszervezéséhez (pl. a jegyzőkönyv megszövegezése és egyéb adminisztratív feladatok), továbbá biztosítja a válságkezelő egység számára a zökkenőmentes működéshez szükséges emberi és anyagi erőforrásokat (pl. üléstermek, kommunikációs eszközök stb.). A válságkezelő egység a meglévő riasztási hálózatok számára rendelkezésre álló technikai megoldásokat alkalmazza az információk közlésére vagy terjesztésére, különösen az információkérések kiküldésére és ezen információk összegyűjtésére.

16. cikk

A válság rendezése

A 14. és 15. cikkben meghatározott eljárások a válság rendezéséig érvényben maradnak.

A válságkezelő egységgel folytatott konzultációt követően a Bizottság dönt arról, hogy a válság teljes mértékben megoldódott-e, vagy pedig csak uniós szintű fokozott koordinációt igénylő váratlan eseménnyé minősíthető vissza. E döntés meghozatalát követően a válságkezelő egység valamennyi tagját tájékoztatni kell a válság rendezésének módjáról.

A Bizottság felkérheti a tagállamokat, hogy az érintett termékekről és intézkedésekről a RASFF rendszeren keresztül benyújtott információk mellett nyújtsanak tájékoztatást az újabb embereket érintő esetekről, hogy értékelni tudja a tendenciákat és döntsön a válság megoldásáról.

17. cikk

A válság utáni értékelés

A Bizottságnak legalább minden egyes, válságkezelő egység létrehozását igénylő helyzetet követően jelentést kell készítenie, amely tartalmazza a váratlan esemény utáni értékelést, beleértve az érintettekkel és más érdekelt felekkel folytatott konzultációt is.

Az értékelés fényében az összes válságkezelési koordinátor részvételével ülést kell tartani a lehetséges tanulságok meghatározása céljából, és adott esetben fel kell tárni, milyen javításokra van szükség a válságkezelés során alkalmazott működési eljárásokkal és eszközökkel kapcsolatban.

V. FEJEZET

A váratlan események kezelésére szolgáló eljárások

18. cikk

Főbb gyakorlati eljárások

A Bizottság adott esetben a következő eljárások révén koordinálja a váratlan események megfelelő szolgálatok általi kezelését:

a) a megfelelő sürgősségi riasztórendszeren (RASFF és/vagy EWRS) keresztül benyújtott adatok elemzése a 10. vagy 12. cikkben említett helyzetek felderítése érdekében;

b) a 10. vagy 12. cikkben említett helyzetek felmerülése esetén az adathiány azonosítása és a tagállamok vagy az érdekelt felek felkérése arra, hogy a megfelelő sürgősségi riasztórendszeren keresztül további információkat nyújtsanak be, és visszafelé és előremutatóan is kövessék nyomon az érintett élelmiszereket és takarmányokat;

c) video- vagy audiokonferenciák szervezése az érintett tagállamokkal, uniós ügynökségekkel (EFSA és adott esetben az ECDC és más értékelő testületek), az érintett európai referencialaboratóriumokkal (EURL), szakértőkkel, beleértve az 5. cikkben említett válságkezelési koordinátorok hálózatát, valamint szükség esetén az élelmiszer-biztonsági és közegészségügyi képviselőkkel kiegészítve;

d) a közegészségügyi hatások elsődleges értékelésének koordinálása a tagállamok és az uniós ügynökségek részvételével;

e) a Bizottság, a tagállamok és az EFSA, valamint adott esetben más uniós ügynökségek, kereskedelmi partnerek és egyéb érdekelt felek közötti kommunikációs irányvonalak és tevékenységek összehangolása;

f) helyszíni szakértői látogatások a vizsgálatok támogatása érdekében;

g) a helyzetnek megfelelően a válságkezelési koordinátorok hálózatának – részben vagy egészben – az információk összegyűjtésére és terjesztésére, valamint az említett tevékenységek összehangolására történő bevetése.

19. cikk

Kiegészítő gyakorlati eljárások

Ezenkívül a Bizottság az EFSA-val és adott esetben az ECDC-vel közösen számos kiegészítő eljárást és eszközt dolgoz ki annak érdekében, hogy az esemény kezelését a lehető leggyorsabban támogassa, és korlátozza annak közegészségügyi hatását. Ezen intézkedések különösen a következőket foglalhatják magukban:

a) az embereknél, állatokban, élelmiszerekben és takarmányokban kimutatott kórokozók molekuláris tipizálására vonatkozó adatbázis karbantartása és használata révén a váratlan események vagy válságok forrásainak gyors jellemzése és azonosítása;

b) biológiai kockázat esetén az EFSA és az ECDC által végzett közös, gyors eseményértékelés egy közösen elfogadott standard műveleti eljárás szerint;

c) az EFSA által végzendő gyors kémiai kockázatértékelés keretének kialakítása;

d) a meghozott intézkedések hatásainak nyomon követésére szolgáló eljárások.

VI. FEJEZET

Tájékoztatás

20. cikk

Átláthatóság és tájékoztatás

A 178/2002/EK rendelet 52. cikkében meghatározott specifikus titoktartási szabályok alkalmazandók a RASFF keretében végzett információcserére. Kockázat észlelése esetén a tájékoztatásnak proaktív és reaktív módon elsősorban a sajtó, a nyilvánosság vagy a kereskedelmi partnerek által a feltárt veszélyekkel, a fennálló kockázattal és a megtett intézkedésekkel kapcsolatban feltett kérdésekkel kell foglalkoznia.

21. cikk

Kommunikációs stratégia minden váratlan esemény során

(1) Váratlan esemény során a Bizottság a válasz részeként egyértelmű, célzott és hatékony tájékoztatást ad a nyilvánosságnak a kockázat értékeléséről és kezeléséről, beleértve a bizonytalanságot is. A nyilvánosság tájékoztatása kellő időben, hiteles és megbízható módon, az Unió és tagállamai között összehangoltan történik. A Bizottság, az EFSA, az ECDC és a tagállamok átlátható módon összehangolják a kommunikációt az egymással össze nem hangolt üzenetek és az egymásnak ellentmondó információk elkerülése érdekében.

(2) A koordináció részeként a Bizottság, az EFSA, a különleges szakértelmet igénylő ügyekben az ECDC, valamint a tagállamok előzetesen tájékoztatják egymást a számukra releváns és a váratlan esemény vagy válság kitörését érintő tervezett bejelentésekről (pl. audiokonferenciák útján). Ezenkívül a tagállamok haladéktalanul tájékoztatják az érintett élelmiszer-vállalkozókat, ha megbízható bizonyíték áll rendelkezésükre a váratlan esemény vagy válság kitörésének lehetséges forrásáról.

(3) A koherens kockázati kommunikáció biztosítása érdekében a tagállamok tájékoztatásáról válságkezelési koordinátoraik gondoskodnak. A Bizottság tájékoztatja a Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottságát és az Egészségügyi Biztonsági Bizottságot a válság kezeléséről és az azzal kapcsolatos kommunikációs stratégiáról.

(4) Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) élelmiszer-biztonsági hatóságokból álló, nemzetközi hálózatát, az INFOSAN-t akkor kell bevonni, ha az adott veszély a harmadik országokkal folytatott kereskedelmet érinti, a harmadik országokban a kereskedelmi partnerekkel és az illetékes hatóságokkal folytatott további kétoldalú információcsere szükségességének sérelme nélkül.

(5) A Bizottság és a tagállamok szükség szerint kiegészítő információkat nyújtanak a releváns nemzetközi szervezeteknek, például az Egészségügyi Világszervezetnek (WHO), az Állategészségügyi Világszervezetnek (OIE) és az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO).

(6) A válságkezelési koordinátorok hálózatán belüli válságkommunikáció részletes feladatait az I. melléklet tartalmazza.

22. cikk

A válságkezelő egység kommunikációs stratégiája

(1) Válságkezelő egység létrehozását igénylő helyzetek esetén a válságkezelő egység koordinálja a kommunikációt és haladéktalanul kidolgoz egy konkrét kommunikációs stratégiát annak érdekében, hogy a nyilvánosságot folyamatosan tájékoztassa a kockázatokról és a meghozott intézkedésekről. A Bizottság a stratégia céljára egységes sablont dolgoz ki. A kommunikációs stratégiának meg kell határoznia a fő célközönségnek szóló kulcsfontosságú üzeneteket, valamint az ezek terjesztésére szolgáló legfontosabb kommunikációs eszközöket.

(2) Az V. fejezetben említett gyakorlati eljárások alkalmazásával a kommunikációs stratégia célja az a nyilvánosság és a gazdasági szereplők, köztük az élelmiszer-kereskedelmi partnerek tájékoztatása az alábbiak révén:

a) következetes és összehangolt üzenetek;

b) hatékony kommunikáció a kockázatokról;

c) a folyamatban lévő vizsgálatok és óvintézkedések fontosságának hangsúlyozása, amennyiben a forrás bizonytalan;

d) a kialakított álláspontok és intézkedések alátámasztására megbízható bizonyítékok (elemzések eredményei, epidemiológiai bizonyítékok stb.) rendelkezésre bocsátása;

e) a válságban nem érintett termékek biztonságosságával kapcsolatos biztosítékok nyújtása, többek között az érintett termék(ek) típusára (típusaira) és az érintett termék(ek)re vonatkozó egyértelmű információk alapján, a nem érintett termékekre vonatkozó információkkal összevetve;

f) a sikeres intézkedésekre és a megbízható bizonyítékok alapján elért eredményekre vonatkozó üzenetek: pl. a hatékony vizsgálat eredményeként az érintett tételek azonosítása és visszavonása.

(3) A váratlan esemény által közvetlenül érintett tagállamok és a válságkezelő egység tagjai minden erőfeszítést megtesznek annak biztosítására, hogy kommunikációs tevékenységeik összhangban legyenek a válságkezelő egység által elfogadott kommunikációs stratégiával.

(4) A kommunikációs stratégiának ki kell terjednie az érintett harmadik országokkal való megfelelő kapcsolatok létrehozására is annak érdekében, hogy azok egyértelmű, pontos és koherens információt kapjanak az adott válsághelyzet kezelésének alakulásáról.

VII. FEJEZET

Záró rendelkezések

23. cikk

Többéves terv

A Bizottság ötéves tervet dolgoz ki az általános terv végrehajtására, amelyet az azonosított szükségletek alapján ötévente aktualizálnak.

24. cikk

Hatályon kívül helyezés

A 2004/478/EK bizottsági határozat hatályát veszti.

25. cikk

Hatálybalépés

Ez a határozat az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 19-én.

a Bizottság részéről

az elnök

Jean-Claude JUNCKER

I. MELLÉKLET

A válságkezelési koordinátorok feladatai az 5. cikknek megfelelően

Általános feladatok

Az egyes tagállamok válságkezelési koordinátorai egyedüli kapcsolattartóként járnak el a következők biztosítása érdekében:

— koordináció az élelmiszer vagy takarmány eredetű, nemzeti szintű váratlan események vagy válsághelyzetek esetén;

— a riasztási hálózatok hatékony használata váratlan esemény vagy válsághelyzet esetén;

— A válságkezelési koordinátorok ülésein a Bizottság kérésére a nemzeti készenléti terv ismertetése;

— fokozott koordináció vagy válsághelyzet során a Bizottság által szervezett audiokonferenciákon való részvétel és az azokkal kapcsolatos nyomonkövetési tevékenység;

— véleménynyilvánítás az esetleges hiányosságokról és a javításra szoruló területekről a válságot követően tartott ülés alkalmával;

— szoros munkakapcsolat kialakítása a válságkezelési koordinátorok között, valamint bizalom kialakítása a partnerek között tapasztalatcsere révén;

— nemzeti és európai szimulációs gyakorlatokban való részvétel, beleértve az EFSA és más európai intézmények által szervezett gyakorlatokat is.

Válságkommunikációval kapcsolatos feladatok

A válságkezelési koordinátorok hatáskörükön belül felelősek továbbá a válságkommunikáció nemzeti és uniós szintű koordinációjáért, pl. a meghozott intézkedések, az egészséggel kapcsolatos ajánlások stb. tekintetében.

A kommunikációs feladatok közé tartoznak a következők:

— a VI. fejezetben meghatározott átláthatósági elvek és kommunikációs stratégia nemzeti szintű érvényesítése;

— segítségnyújtás az élelmiszer vagy takarmány eredetű váratlan események vagy válságok kezelésére vonatkozó átfogó kommunikációs stratégia meghatározásában;

— válsághelyzeti kommunikációs szakértelem és iránymutatás nyújtása a döntéshozók számára, például az egészségügyi intézkedések nyilvánosságnak történő bemutatásával kapcsolatban;

— váratlan esemény vagy válsághelyzet esetére kulcsfontosságú üzenetek/közös irányvonalak kidolgozása a partnerekkel a célirányos hálózatokon keresztül vagy audiokonferenciák keretében;

— a kulcsfontosságú üzenetek terjesztése a közösségi médiában és egyéb eszközök segítségével (például egy külön weboldalon), szükség esetén az EFSA kommunikációs szakértői hálózatának támogatásával;

— váratlan események vagy válságok során a média és a közvélemény forrásainak (pl. a közösségi média) figyelemmel kísérése és az azokról szóló jelentéstétel a hálózat részére;

— a keresletvezérelt kommunikációs eszközök (pl. GYIK, forróvonalak stb.) koordinálása;

— az EFSA és az ECDC által végzett kockázatértékelésekkel való koherencia biztosítása, beleértve a váratlan esemény vagy válság kitörésének közös gyors értékelését és a kapcsolódó kommunikációs tevékenységeket;

— válsághelyzet esetén konzultáció az EFSA és az ECDC közleményeivel kapcsolatban a közzétételt megelőzően a tudományos kockázatkommunikáció tekintetében.

II. MELLÉKLET

A váratlan eseményekre vonatkozó, a 9. cikkben említett információgyűjtési források

A Bizottság folyamatosan nyomon követi és összegyűjti az alábbi forrásokból származó információkat:

(1) a 178/2002/EK rendelet 50. cikkében említett élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszer (RASFF);

(2) adott esetben az 1082/2013/EU európai parlamenti és tanácsi határozat ([1]) 8. cikkében említett korai figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer (EWRS);

(3) az EFSA, beleértve tudományos hálózatait ([2]) is;

(4) az ECDC, beleértve a járványügyi információs rendszert (EPIS) ([3]) is (az EPIS egy kommunikációs platform, amely lehetővé teszi a kijelölt közegészségügyi és élelmiszer-biztonsági szakértők számára a szakmai információk cseréjét annak felmérése érdekében, hogy az aktuális és a kialakulóban lévő közegészségügyi veszélyek potenciális hatást gyakorolnak-e Európában);

(5) az EFSA és az ECDC által közösen összegyűjtött molekuláris tipizálási adatok;

(6) az EFSA és az ECDC éves uniós összefoglaló jelentése a zoonózisok, a zoonózis-kórokozók és az élelmiszer eredetű a váratlan események vagy válságok kitörésének tendenciáiról és forrásairól ([4]);

(7) a Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottsága ([5]);

(8) az uniós referencialaboratóriumok (EURL) hálózata és a nemzeti referencialaboratóriumok (NRL) ([6]);

(9) az Egészségügyi Biztonsági Bizottság (HSC) ([7]);

(10) a hatósági ellenőrzések információkezelési rendszere (IMSOC), egy tervezett számítógépes rendszer, amely az (EU) 2017/625 rendelet 131–136. cikkével összhangban integrálja és szükség esetén korszerűsíti a Bizottság által kezelt valamennyi meglévő vonatkozó információs rendszereket;

(11) Az Európai Közösség radiológiai veszélyhelyzet esetén történő gyors információcseréje (ECURIE);

(12) közvetlen kapcsolatok az EFSA-n kívüli más uniós ügynökségekkel (mint például az ECDC, az ECHA, az EMA), a tagállamokkal és a magánszféra érdekelt feleivel;

releváns nemzetközi szervezetek, például az Állategészségügyi Világszervezet (OIE), az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) és az Egészségügyi Világszervezet (WHO), különösen az élelmiszer-biztonsági hatóságok nemzetközi hálózatán (INFOSAN) ([8]) keresztül, valamint a Nemzetközi Egészségügyi Rendszabályok ([9]) (IHR) és a globális egészségbiztonsági kezdeményezés ([10]) keretében.

([1]) Az Európai Parlament és a Tanács 1082/2013/EU határozata (2013. október 22.) a határokon átterjedő súlyos egészségügyi veszélyekről és a 2119/98/EK határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 293., 2013.11.5., 1. o.
([2]) http://efsa.europa.eu/en/science/wgs-and-networks
([3]) https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/epidemic-intelligence-information-system-epis
([4]) Legutolsó verzió: http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4634
([5]) https://ec.europa.eu/food/committees/paff_en
([6]) https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/ref-labs_en
([7]) https://ec.europa.eu/health/preparedness_response/risk_management/hsc_hu
([8]) http://www.who.int/foodsafety/areas_work/infosan/en/
([9]) http://www.who.int/topics/international_health_regulations/en/
([10]) http://www.ghsi.ca/english/index.asp